

Debatt

KRONIKK: 6000 tegn inkl. mellomrom.
HOVEDINNLÉGG: 3000 tegn inkl. mellomrom
REPLIKK: 2000 tegn inkl. mellomrom.

Legg ved portrettfoto.

19 prosent av de spurte i en ny undersøkelse frykter dårlig råd i januar fordi de har tappet kontoen i julehandelen. Spørreundersøkelsen er gjort av Respons for Sparebank 1. Hvis funnene i undersøkelsen generaliseres til hele befolkningen, betyr det at rundt 700 000 nordmenn frykter en økonomisk baksmell når hverdagen innhenter dem på nytt. Konsekvensen for bankene er blant annet et rush av lånekunder som ber om avdragsfrihet i januar og februar, melder DN.no.

STARS AND STRIPE

Clay Bennett har jobbet som politisk avistegner siden 1981, og tegner i dag for Chattanooga Times Free Press. Tre barns faren har vært nominert til Pulitzerprisen seks ganger, og vant den prestisjefulle prisen i 2002.

© SHANNON/Chattanooga Times Free Press

” Det kommer ikke an på hva man spiser mellom jul og nyttår, men hva man spiser mellom nyttår og jul.

Rolv Wesenlund

SEND INNLEGG TIL **debatt@dagbladet.no**

RETT FRA NETT

«Er norske fosterhjem utsatt for ansvarssvømmelse», spør Randi Krokenz og Tor Slettebo.

Et spørsmål man burde stille er: Hvorfor velger barnevernet så sjelden å bruke familie som fosterhjem? Ofte står besteforeldre, tanter og onkler i kø for å stille opp, men de blir sjelden valgt. Barnet som kunne bodd hos ett familiemedlem i trygge og kjente omgivelser blir i stedet kastet inn i en ukjent familie, i et ukjent hjem. I tillegg har barnevernet for vane å hente barn som skal akutt plasseres sent på kvelden eller natten, under påskudd at da er det størst sjans for at barna er hjemme. Kan du tenke deg hvordan det er for et barn å bli vekket mens man sover, av politi og fremmede som skal ta deg vekk fra foreldrene dine?

Fortsatt Tigeramma

Da vi skulle bli fosterhjem fikk vi gode skussmål grunnet lang erfaring med barn med spesielle behov, og det var godt samarbeid med bufetat og barnevern. Det flytta hit ei jente på 13 år, tatt med tvang, fordi far klarte ikke å takle henne og mor var uegnet. Når man blir rekruttert som fosterhjem tror man at man får viktige opplysninger om barnets liv og opplevelser, men det får man ikke. Derfor ble det veldig vanskelig for oss å takle hvordan hun oppførte seg i diverse situasjoner. Vi visste ingenting som kunne forklare oppførselen hennes. Det endte med at vi ga opp, for vi taklet det ikke. Det var som å ha et spøkelse i hus, som man aldri vet hva tenker på, og vi sov med et øye åpent hele tiden.

golin

Fosterhjem er en levning fra den tid barn, utviklingshemmede og gamle ble satt ut til private for penger. Det er på tide å avvikle dette uvesenet.

pusekatta

DELTA I DEBATTEN PÅ DAGBLADET.NO

ARBEIDSLIV: De første åra etter EU-utvidelsen i 2004 var landbruket blant de verste sosiale dumperne av utenlandsk arbeidskraft. Så tok bransjen kollektivt grep, ryddet opp, og viste at det er fullt mulig å bekjempe sosial dumping.

Vellykket kamp mot sosial dumping

KRONIKK

Johan Fredrik Rye Professor, Institutt for sosiologi og statsvitenskap, NTNU

MEDIEOPPSLAGENE om norske gårdbrukere som tilbød løselund og elendige arbeidsvilkår til sine østeuropeiske landarbeidere var mange de første årene etter EU-utvidelsen. Avisstiler som «Plukker tisser i skogen», «Plukket bær for 20 kroner i timen», «Tjente 15 kroner i timen» og «Østeuropeisk familie bodde i 'hundehus'», er noen av de grelle eksemplene.

IKKE ALT AVISENE SKREV var like etterrettelig, men det er liten tvil om at mange gårdbrukere langt fra fulgte arbeidslivets regler til punkt og prikke. I et forskningsprosjekt om utenlandske landbruksarbeidere, fortalte mange helt åpent om ulovlige lønninger, falske kontrakter, brudd på arbeidsidsbestemmelsene og andre regelbrudd. Arbeidslivets myndighet på den reelle timelønnen innen deler av jordberproduksjonen lå på 45 kroner i timen. Som en bærdraker konkluderte, det kunne de heller ikke gjøre annet: «Jeg kan ikke tenke meg at noen betaler tariffønnen, for den er jo på over 80 kroner timen. Du har ikke råd til å bære», forklarte han.

I DAG ER landbruksnæringen fortsatt en storforbruker av utenlandsk arbeidskraft, men bransjen har mistet ryktet som sosiale dumper. Tall fra Norsk sentral for bygdeforskning anslår at om lag 240 000 østeuropeere i dag arbeider på landets 45 000 gårdsbruk, de fleste som sesongarbeidere innen grøntsektoren. Totalt står utlendingene for en sjuendedel av arbeidslivssatsen i

landbruket. I enkelte deler av bransjen dominerer de totalt det manuelle arbeidet. For eksempel spiser vi nesten utelukkende norske jordbær plukket av utlendinger.

DET ER DERFOR oppsiktsekkende at landbruket, som er blant næringene med lavest lønnsomhet, ikke lenger sliter med arbeidsledighet og sosial dumping. Forklaringen er det særdeles konstruktive samarbeidet mellom partene i landbruksarbeidslivet. At Norge valgte å bruke overgangsregler de første årene etter EU-utvidelsen, var trolig avgjørende for arbeidslivets regler til punkt og prikke. I et forskningsprosjekt om utenlandske landbruksarbeidere, fortalte mange helt åpent om ulovlige lønninger, falske kontrakter, brudd på arbeidsidsbestemmelsene og andre regelbrudd.

SIDEN 2010, etter overgangsreglene hadde løpt ut sommeren før, har landbruksorganisasjonen vært enige om å bruke Allmenngjøringsverktøyet for å sikre utlendingene betaling i tråd med tariffsetningene. I motsetning til i andre saker, valgte også arbeidsgiverne å støtte bruken allmenngjøringen i landbruket.

I TILLEGG HAR Arbeidslivetskontrollen hatt disiplinerende effekt, på samme måte som landbruksorganisasjoner har vært tydelig på at sosial dumping ikke er en farbar stråte. «Totalt uakseptabel», fastslå daværende bondelagsleder Bjarne Undheim da han ble konfrontert med sosial dumping i egne rekker i

2004. Parolen står fortsatt fast. Økonomisk oppgangstider førte for øvrig til at tariffsetningene i landbruket har hatt en økning, nesten tretti prosent fra 2004 til 2013. Det er oppsiktsvekkende høyt.

FORKLARINGEN på landbruks vilje og evne til å rydde opp i østeuropeernes lønns- og arbeidsforhold er bransjens avhengighet av et godt rykte. Norske gårdbrukere mottar store overføringer fra staten, både gjennom statsbudsjettene og gjennom høye tollsatser som åpner for høyere priser på hjemmemarkedet.

Derfor er gårdbrukerne avhengige av å ha et godt forhold til politikkerne og deres oppdragsgivere, befolkningen. Uten støtte fra norske velgere vil dagens betydelige statlige overføringer og tollsatser henge i en tynn tråd. Nordmenn er villige til å betale for dagens desentraliserte småskala familielandbruk, men neppe hvis de statlige overføringene koples til stor-skala sosial dumping for utenlandske arbeidsinnvandrere.

DET SOM ER RASJONELT for en gårdbruker (kutte lønnskostnader) er derfor en sikker dødsstrategi for næringen som helhet.

Det samme forklarer også hvorfor deler av dagligvarebransjen med tydelighet krever at maten de selger, må være produsert under sosialt akseptable vilkår. Forbrukerne vil ha et minstemål på matvarens etiske kvalitet, også med tanke på arbeidsvilkårene til arbeidsinnvandrere på gårdene. Enkelte bønder har derfor fått produkte-

ne sine i retur fra oppkjøperne på grunn av negative medieoppslag om sosial dumping.

MYE ER BLITT bra, men alt er fremdeles ikke greit for mange østeuropeiske landarbeidere. Det er grunn til å tro at det fortsatt er enkelte østeuropeiske landarbeidere som har dårligere lønns- og arbeidsbetingelser enn det lover og regler krever, men disse sakene representerer heller unntakene enn regelen, og de havner uansett sjelden på avisenes førstesider til skade for næringens omdømme.

SLIK TRENGER DET IKKE bli i framtida. Norske gårdbrukere er fortsatt hardt økonomisk presset. Uten fortsatt indre disiplin, kan fristelsen til å kutte utlendinger på elendige vilkår bli for stor for enkelte gårdbrukere. Tilsiget av desperat østeuropeere på flukt fra finanskrisen gjør at det finnes utlendinger som vil gjøre gårdsarbeid for langt mindre enn dagens tariffsette for ufaglærte sesongarbeidere på 105,25 kroner.

EN NY landbrukspolitikk kan skape nye rammevilkår. Staten betaler dyrt gjennom subsidier, men får en sosialt bærekraftig matvareproduksjon som motryelse. Et liberalisert landbruk kan på sikt svekke næringens kollektive selvdisiplin. Utviklingen mot færre, men større gårdsbruk, inviterer til mer omfattende bruk av utenlandsk arbeidskraft og kan også legge bedre til rette for utnyttende praksiser ovenfor arbeidsinnvandrere.

LANDBRUKSNÆRINGEN gjør derfor klokt i å fortsatte sin konservative anti dumping-politikk. Trolig vil også mange andre bransjer ha mye å lære av deres

VIKTIG MED GODT RYKTE: Det som er rasjonelt for én gårdbruker (kutte lønnskostnader) er en dødsstrategi for næringen som helhet. Foto: Berit Keilen / NTB Scanpix

Den farlige ytringsfriheten

Arnstein Vada Sosionom

NOEN TROR at det bare er i Iran og andre stater det er begrensninger i ytringsfriheten. Det er bare delvis sant.

Den største utfordringen for ytringsfriheten i Norge, kommer fra den stadig større «amerikanisering» av arbeidslivet. Denne trenden er ikke bare stadig mer omfattende i det private næringsliv, men også i offentlig sektor. Den som har tenkt å leve lenge og godt i landet, bør holde kjeft på og om jobben.

TRE VIKTIGE årsaker er økende bruk av midlertidig ansatte og vikarbyråer, økende bruk av holdningsmålinger og karaktersetting for lojalitet og en stadig mer omfattende individualisering av lønn og andre goder. Alle disse tendensene gir mer makt til arbeidsgiveren. Og om de ønsker det, er dette særdeles gode redskaper for å disiplinere de ansatte til å holde kjeft, dels for å sikre karriere og lønnsøkning, dels for å beholde jobben eller vikariatet.

Så godt som alle sjefer avskyr offentlig debatt om virksomheten internt debatt. Og de slår steinhård ned på dem som likevel står seg. Det fins en rekke eksempler på at arbeidstakere som har kritisert ledelsen eksternt og/eller internt, blir oppsatt, omplassert eller fjernet.

REKTORER i osloskolen får ikke lenger delta i debatt om skolens utvikling. Norsk Lektorlag har gjennomført en landsomfattende undersøkelse som viste at hvert tredje medlem var redd for å ytre seg offentlig om skolespørsmål av frykt for negative reaksjoner. Statoil-ansatte er blitt truet med oppsigelse fordi de hadde fortalt offentligheten om ledelsens omfattende utflaggingsplaner. I arbeidet med Norsk ledelsesbarometer, som De Facto lager for fagforeningene er lederne et voksende problem som gjør at informanter ikke våger å stå åpent fram med kritiske merknader til bedriftene. De er redder for å bli gjenkjent.

BEKYMRET: «Det var en smule tillopp til bekymring da 22. juli-kommisjonen påpekte at manglende reell ytringsfrihet i politiet var direkte årsak til beredskapsvakten. Bekymringen er blitt borte», skriver artikkelforfatteren. Her er Alexandra Bech Gjovik, leder av 22. juli-kommisjonen. Foto: Sjur Stølen

Dette er av flere årsaker et betydelig problem. Det undergraver borgers rett til å ytre seg om forhold i arbeidsplasser der de bruker mye av sin tid og energi. Det mest begrensede muligheten til nødvendig opplyst offentlig diskusjon om utviklingen av offentlige tjenester, og endelig hindrer denne typen munnkurv nødvendig omstilling og fornyelse i det private næringsliv.

HVIS DET ER oppsigelsesgrunn å ytre seg om forbedringer i offentlige institusjoner og i det private næringsliv, er dette naturligvis et betydelige hinder for at bedriften gjennomfører en landsomfattende undersøkelse som viste at hvert tredje medlem var redd for å ytre seg offentlig om skolespørsmål av frykt for negative reaksjoner. Statoil-ansatte er blitt truet med oppsigelse fordi de hadde fortalt offentligheten om ledelsens omfattende utflaggingsplaner. I arbeidet med Norsk ledelsesbarometer, som De Facto lager for fagforeningene er lederne et voksende problem som gjør at informanter ikke våger å stå åpent fram med kritiske merknader til bedriftene. De er redder for å bli gjenkjent.

Det var en smule tillopp til bekymring da 22. juli-kommisjonen påpekte at manglende reell ytringsfrihet i politiet var direkte årsak til beredskapsvakten. Bekymringen er blitt borte. Den store faren vi lever med, er nettopp denne mangelen på bekymring.

Dagbladet

Havnelageret, Langkaia 1, 0150 Oslo.
Postboks 1184, Sentrum, 0107 Oslo.
Sentralbord: 24 00 10 00

Åpent man.-fre. 07.00-16.00
Stengt lør., søn. og helligdager.
Redaksjonen direkte: 24 00 13 10
Vaktsekt direkte: 24 00 03 60
Fotodesk direkte: 24 00 09 00
E-post: pictures@dagbladet.no

Dagbladet.no direkte: 24 00 00 07
E-post: nettred@dagbladet.no
Telefax: Dagbladet: 24 00 01 01
Dagbladet.no: 24 00 01 01
E-post: sentralbord@dagbladet.no
Tips og digitalfoto: 2400@db.no

Kundeservice: 800 30 100
E-post: kundeservice@dagbladet.no

Dagbladet forbeholder seg retten til å distribuere innsendte innlegg i elektroniske formater.

Si din mening på Dagbladet.no
Dagbladet forbeholder seg retten til å distribuere innsendte innlegg på trykk og i elektroniske formater.
Epost: 2400@dagbladet.no
Tippstelefon: 24 00 00 00

PFU Dagbladet arbeider etter Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som mener seg rammet av urettmessig avisinnlegg, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen.

Pressens Faglige Utvalg (PFU) er et klageorgan som behandler klager mot pressen i saker som ikke er omfattet av Pressens Ombudsman. Adr.: Rådhusgt. 17, 3. etg., pb 46 Sentrum, 0101 Oslo. Tlf. 22 40 50 40. Faks: 22 40 50 55. E-post: pfu@presse.no